

RAZSTAVA

Ambientalna postavitev močvirja

V prostoru za umetnost KiBela v Multimedijem centru Kibla je še ta teden na ogled razstava Močvirje, umetniški dialog Mateje Kavčič in Alje Piry

Mojca Štuhec

Nemški umetnik Joseph Beuys (1921-1986) je po performansu – kopanju v močvirju – leta 1971 zapisal: "Severnoevropska barja so najživahnejši deli naše evropske pokrajine, ne v smislu flore in favne, temveč kot skrivnostna skladišča življenja, skrivnosti in kemičnih preobrazb, kot ohranjevalci pretekle zgodovine. Hkrati pa so tudi pomembni regulatorji v ekologiji vodne bilance, zato se nikakor ne morem strinjati z njihovim izsuševanjem za rabo tal." Beuys, eden od vidnejših predstavnikov neoavangardnega gibanja Fluxus v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, je v svojem delu in prepričanju pogosto odpiral radikalne javne razprave o številnih temah, vključno s političnimi, družbenimi, ekonomskimi in okoljskimi vprašanji.

Na fenomenu močvirja temelji tudi umetniški dialog Mateje Kavčič in Alje Piry, pripravljen za razstavišče KiBela, vendar je njegovo sporočilo precej subtilnejše. V svojem bistvu izhaja iz globokega spoštovanja narave in osebnih izkušnje sobivanja z rastlinskim svetom, prevedenim v umetniški jezik. Ta posredno zavrača paradigmo antropocentrizma, poziva k širjenju zavedanja o odgovornem soustvarjanju odnosov in kritizira rabo načel nenehnega spreminjanja normativov za ohranjanje kakovosti naravnih virov. Slikarkama je poetična premisa ekologa, ornitologa, esejista in pesnika Iztoka Geistra (1945) bližje kot Beuysov aktivizem. Geister namreč v knjigi O zaupanju v naravo (2022) poudarja, da naj bi naš odnos do narave

temeljal na spoštovanju živih bitij, se prilagajal njihovim spremembam in ne nasprotno.

“

Preplet dveh ustvarjalnih procesov in umetniških izrazov, združenih v skupnem prepričanju

V aktualnih delih se ustvarjalci vsaka na svoj način ukvarjata s travnimi bilkami različnih rastlinskih vrst. V mestnem okolju so le-te navadno označene kot pleveli, malo dlje od mestne meje so sestavni element travnika, na vlažnih tleh mokrišča. Prav slednje, kot dejanski naravni prostor in kot metafora, predstavljajo motivno izhodišče tega razstavnega projekta v Kibli. Z namenom za njegovo uresničitev sta avtorici v preteklem poletju določen čas skupaj ustvarjalno preživeli v idilični okolici Kostanjevice na Krki. Obiskovali sta vlažne travnike s cvetočo vegetacijo in postopoma se je izoblikovala ideja za svojevrstno ambientalno postavitev iz naravnih materialov. Te je pripevala Mateja Kavčič, dopolnjujejo jih tekstualna dela v obliki vizualne poezije Alje Piry.

Mateja Kavčič se posveča oblikovanju posebnih prostorov iz trav, sena, vej in suhega cvetja, ki obiskovalca popeljejo v intimen odnos z naravo. V KiBeli je poustvarila prehod iz visečih trav, ki

asociira na močvirje, skozi katerega pot navadno ni enostavna. Pomen mokrišča je glede na njegovo biološko posebnost v različnih kontekstih moč razumeti tudi drugače, celo diametralno. Zaradi divjega rasti je največkrat neprehodno, njegovo vlažnost spremlja značilen vonj in predstavlja primerno okolje za razvoj mrčesa, kar večinoma vzbuja neugodje, odpor ter celo gnus. Tako je v določenih pregovorih, mitih in ljudskih zgodbah z močvirjem primerjana človekova čustvena vznemirjenost, negotovost in neodločnost ali je prisposodba za neprijetno ter zato hlo družbeno okolje. Hkrati je vloga močvirja zelo pomembna za samo tam živeče rastline in živali. Zavedanje, da gre v mnogih primerih za redkosti njihovega obstoja, nas vzpodbudi k nasprotni konotaciji, vredni občudovanja in spoštovanja takšnega okolja.

S prenesenimi pomeni močvirja se na presečišču likovne in literarne umetnosti ukvarja Alja Piry. V njeni poetiki je možno skozi podobe močvirskih trav na ravni metaforičnih vzpore-

dnic razbirati spogledovanje z družbenimi fenomeni, ki odpirajo vprašanja identitete, eksistencialne ambivalence in priložnosti za osebno rast. Umetnica, živeča na Dunaju, povezuje različne osebne izkušnje s prepoznavanjem sebe v posameznih družbenih vlogah in si prizadeva izoblikovati lasten glas. Nemoč, ranljivost, ponižnost, strah, nasproti dosežku, samozavesti, pripadnosti in spoštovanju – so le nekatere izmed zapisanih besed iz niza avtoričinega monologa, povezanega v likovno obliko iz močvirja.

S tako koncipiranimi deli Piryjeva oživlja eno od v preteklosti zelo intrigantnih smeri slovenskega literarnega neomodernizma. Pri tem mislim na postopke vizualne (oziroma konkretne) poezije, ki je bila priljubljena pri nekaterih ustvarjalcih v šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Avtorica po modelu carmen figuratum posega za namenom eksperimentiranja po formalni plati – z jasno ter neposredno komplementarnostjo vizualnega in slušnega materiala.

Močvirje Mateje Kavčič in Alje Piry je celovita večmedijska umetnina, pri kateri ne gre za naključno kopičenje odmrlih organskih materialov v galerijski prostor (v kontekstu načel umetniške smeri arte povera), temveč gre za kompleksnejšo vizualno kompozicijo. Foto: Janez Klenovšek

Močvirje Mateje Kavčič in Alje Piry je celovita večmedijska umetnina, pri kateri ne gre za naključno kopičenje odmrlih organskih materialov v galerijski prostor (v kontekstu načel umetniške smeri arte povera), temveč gre za kompleksnejšo vizualno kompozicijo, kjer posamezni elementi soustvarjajo svojevrsten ambient v maniri OHO-jevega reizma. Pojavnost posameznih snovi, njihova oblika, vonj, taktilnost in podobno so tisti mentalni prožilci obiskovalčevih čutil, ki okrepijo um, da je sposoben razbrati preplet dveh ustvarjalnih procesov in dveh različnih umetniških izrazov, združenih v skupnem prepričanju v brezpogojno spodbujanje zdravega odnosa človek-okolica.